

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักทศ 6 โดยกระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชน ของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งธรรมะสู่ชุมชนของ วัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 30 ครั้วเรือน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งธรรมะสู่ชุมชนของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 30 ครั้วเรือน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 90 คน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บิดา มารดา และบุตรที่นับถือศาสนาพุทธ ผู้วิจัยเลือกแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 ครั้วเรือน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

แผนแบบการวิจัย

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักทศ 6 โดยกระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชน ของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้เรื่องหลักทศ 6 แก่ชุมชน โดยการเทศน์ตามกระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชนแต่ละหมู่บ้านก่อนการเข้าพรรษา ให้ประชาชนได้ทำแบบทดสอบวัดความรู้ก่อนฟังเทศน์ หลังจากฟังเทศน์เสร็จแล้วใช้แบบสอบถามวัดพฤติกรรมของบุคคลที่ฟังปฏิบัติต่อกันตามหลักทศ 6

ขั้นที่ 2 การบ่มเพาะพฤติกรรมตามหลักทศ 6 โดยผ่านกระบวนการสะท้อนคิด และการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ตามแบบการให้คำปรึกษาเชิงพุทธ ซึ่งมีการติดตามการปฏิบัติตามหลักทศ 6 ทุกวันธรรมสวนะ ตลอดพรรษา

ขั้นที่ 3 ประเมินพฤติกรรมของบุคคลที่พึงปฏิบัติต่อกันในแต่ละทศ โดยสัมภาษณ์ พฤติกรรมตามบทบาทหลักทศ 6

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ชนิด ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ แบบสอบถาม และการจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบทดสอบความรู้เรื่องหลักทศ 6 ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 18 ข้อ เพื่อวัดความรู้เรื่องหลักทศ 6

2. แบบสอบถามการประเมินคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศ 6 โดยกระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชนของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบการวัดค่าแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด กำหนดน้ำหนักคะแนนดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ความกว้างของอันตรภาคชั้นของค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.8 ซึ่งได้ค่ามาจากการคำนวณ โดยการใช้สมการทางคณิตศาสตร์ ดังนี้ (Best, 1981: 184)

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยนำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมินผลที่กำหนดไว้

3. การจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อประเมินพฤติกรรมตามบทบาทหลักทศ 6

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งตามชนิดของเครื่องมือ โดยรายละเอียดดังนี้

1. แบบทดสอบความรู้เรื่องหลักทศ 6 มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้
 - 1.1 ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักธรรมทศ 6 แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสังเคราะห์เครื่องมือสำหรับการวิจัย
 - 1.2 สร้างแบบทดสอบความรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระ และขอบเขตการวิจัย
 - 1.3 นำแบบทดสอบความรู้ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับขอบข่าย และเนื้อหาที่กำหนด
 - 1.4 นำแบบสอบถามที่ปรับแก้แล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) และการใช้ภาษา (Wording)
 - 1.5 รวบรวมข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อปรับปรุงแบบทดสอบความรู้ให้มีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และคำนวณค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป
 - 1.6 นำแบบทดสอบความรู้ที่ผ่านการตรวจสอบ แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชาชนในชุมชนวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำไปหาค่าความยากง่าย (Difficulty หรือ ค่า p) และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination หรือ ค่า r) แล้วนำมาปรับปรุงให้ได้ตามเกณฑ์คุณภาพ โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 ขึ้นไป คัดเลือกข้อสอบไว้ 18 ข้อ วิเคราะห์ความเชื่อมั่นตามสูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) แบบทดสอบความรู้นี้มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.76 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.23 - 0.51
 - 1.7 นำแบบทดสอบความรู้เรื่องหลักทศ 6 ที่สมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ทดสอบก่อนและหลังการให้ความรู้เรื่องหลักทศ 6 และการใช้กระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชน
2. แบบสอบถามพฤติกรรมของบุคคลที่พึงปฏิบัติต่อกันตามหลักทศ 6 มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้
 - 2.1 ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลที่พึงปฏิบัติต่อกันตามหลักทศ 6 แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสังเคราะห์เครื่องมือสำหรับการวิจัย
 - 2.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระ และขอบเขตการวิจัย
 - 2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับขอบข่าย และเนื้อหาที่กำหนด
 - 2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับแก้แล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) และการใช้ภาษา (Wording)

2.5 รวบรวมข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และคำนวณค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป

2.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขแล้วไปทดลอง (Try-out) กับประชาชนในชุมชนวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม จากนั้นนำผลการทดลองมาวิเคราะห์ทั้งฉบับ เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970 : 161) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.974

2.7 พิมพ์แบบสอบถามสำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

3.1 กำหนดประเด็นในการประชุมกลุ่ม (Focus Group)

3.2 นำร่างประเด็นที่สร้างขึ้น เพื่อใช้ในการประชุมกลุ่มให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.3 ดำเนินการจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อสัมภาษณ์พฤติกรรมตามบทบาทหลักทศ 6

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ.2560 ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ.2561 ซึ่งในขณะนั้นผู้วิจัยได้บวชเป็นพระภิกษุสงฆ์อยู่ที่วัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบทดสอบความรู้เรื่องหลักทศ 6 มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1 ส่งหนังสือจากวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ถึงผู้ใหญ่บ้าน ทั้ง 8 หมู่บ้าน ในตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อขออนุญาตใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมส่งเสริมสุขุมชนของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

1.2 ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขุมชนของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน

1.3 ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมผู้วิจัยแจกแบบทดสอบความรู้ให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ทำ เพื่อแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับหลักทศ 6 ก่อนเริ่มทำกิจกรรมส่งเสริมสุขุมชน

1.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขุมชนของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี หมู่บ้านละ 1 ครั้ง จำนวน 8 หมู่บ้าน และเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ครัวเรือน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน ก่อนให้ความรู้เรื่องหลักทศ 6 แก่ชุมชน โดยการเทศน์ตามรูปแบบส่งเสริมสุขุมชนแต่ละหมู่บ้านก่อนการเข้าพรรษา

1.5 จบกิจกรรมส่งธรรมะสู่ชุมชน ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามทดสอบความรู้ฉบับเดิมแก่ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับหลักทศ 6 หลังทำกิจกรรมส่งธรรมะสู่ชุมชน

1.6 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้นำมาทำการตรวจสอบข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามพฤติกรรมของบุคคลที่พึงปฏิบัติต่อกันตามหลักทศ 6 มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 ส่งหนังสือจากวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ถึงผู้ใหญ่บ้านทั้ง 8 หมู่บ้าน ในตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อขออนุญาตใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมส่งธรรมะสู่ชุมชนของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

2.2 ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมส่งธรรมะสู่ชุมชนของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน

2.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งธรรมะสู่ชุมชนของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี หมู่บ้านละ 1 ครั้ง จำนวน 8 หมู่บ้าน และเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ครั้วเรือน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน ให้ความรู้เรื่องหลักทศ 6 แก่ชุมชน โดยการเทศน์ตามรูปแบบส่งธรรมะสู่ชุมชนแต่ละหมู่บ้านก่อนการเข้าพรรษา

2.4 ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เมื่อดำเนินการแล้วเก็บรวบรวมแบบสอบถามส่งผู้วิจัย

2.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้นำมาทำการตรวจสอบข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. การจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การเตรียมจัดประชุมกลุ่ม

3.1.1 ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการจัดประชุมกลุ่ม

3.1.2 ผู้วิจัยกำหนดคำถามที่จะใช้ในการจัดประชุมกลุ่ม

3.1.3 ผู้วิจัยจัดระบบหมวดหมู่และลำดับคำถาม

3.1.4 ผู้วิจัยกำหนดผู้ร่วมสนทนากลุ่ม คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งธรรมะสู่ชุมชนของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 10 ครั้วเรือนๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยบิดา มารดาและบุตรที่นับถือศาสนาพุทธ และติดต่อประสานงานกลุ่มตัวอย่างเพื่อนัดหมายวัน เวลา ในการดำเนินการจัดประชุมกลุ่ม

3.1.5 การเตรียมความพร้อมของทีมงานผู้วิจัย

3.2 ดำเนินการจัดประชุมกลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกระบวนการส่งธรรมะสู่ชุมชนของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อบ่มเพาะพฤติกรรมตามหลักทศ 6 โดยผ่านกระบวนการสะท้อนคิดและการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามแบบการให้คำปรึกษาเชิงพุทธ ซึ่งมีการติดตามการปฏิบัติตามหลักทศ 6 ทุกวันธรรมสวณะ ตลอดพรรษา จำนวน 12 ครั้ง

3.3 สัมภาษณ์พฤติกรรมตามบทบาทหลักที่ 6

3.4 ผู้วิจัยจัดเตรียมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มาประเมินพฤติกรรมตามบทบาทหลักที่ 6 ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1.1 บันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึก โดยผู้สัมภาษณ์ทำการจดบันทึกข้อมูลและประเด็นสำคัญระหว่างการสนทนากลุ่ม

2.1.2 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

2.1.3 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือ จำแนกข้อมูลที่ได้เป็นกลุ่มตามความเหมาะสมของข้อมูล โดยวิเคราะห์จากข้อมูลส่วนย่อย ๆ (Segment) ก่อน แล้วพิจารณาส่วนย่อยที่คล้าย ๆ กัน หรือประเภทเดียวกันมารวมกันจัดเป็นประเด็นรวม (Topic) และหลายประเด็นรวมกันเป็นกลุ่ม (Categories) พร้อมทั้งกำหนดคำสำคัญ (Key Word) ของข้อมูลในแต่ละกลุ่ม

2.2 นำเสนอข้อมูลจากการจัดสนทนากลุ่ม โดยนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ จัดลำดับวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย